

De Jonge: 'Bepaalde regels gelden wellicht langer voor mensen zonder vaccinatie'

Het is niet uitgesloten dat mensen die een coronavaccin nemen, straks voordelen hebben ten opzichte van niet-gevaccineerden. Dat zegt minister Hugo de Jonge (Volksgezondheid).

Edwin van der Aa en **Chris van Mersbergen** en **Sander van Mersbergen** 10 november 2020, 19:24

Minister Hugo de Jonge. BEELD ANP

“U moet het zo zien dat bepaalde maatregelen wellicht langer zullen gelden voor mensen zonder vaccinatie,” aldus De Jonge dinsdagmiddag op het Binnenhof. “Of dat bepaalde risicogroepen inderdaad weer méér mogen omdat ze al een vaccinatie hebben gehad. Maar dat gaan we echt allemaal nog uitwerken, dat komt er nog aan.”

Het maakt volgens De Jonge ook uit welk vaccin straks het eerst beschikbaar is, en bij welke delen van de samenleving dat specifieke vaccin het beste werkt. “Als er een vaccin komt dat ouderen en kwetsbaren heel goed beschermt, dan biedt dat natuurlijk weer fantastische kansen om maatregelen voor de jongeren te versoepelen.”

Stroomversnelling

Het is voor zover bekend voor het eerst dat De Jonge zich uitspreekt over dit onderwerp. De vraag hoe Nederland straks om zal gaan met een coronavaccin is in een stroomversnelling gekomen nu de Amerikaans-Duitse combinatie Pfizer/BioNTech gisteren ontzettend veelbelovende tussentijdse resultaten presenteerde.

Dinsdag werd bekend dat Nederland samen met de andere EU-landen een definitieve deal met Pfizer en BioNTech heeft gesloten over de aankoop van in elk geval 200 miljoen doses van het vaccin. Daarvan zijn er een kleine acht miljoen bestemd voor Nederland. Ook met vijf andere vaccinontwikkelaars hebben de Europese landen al afspraken gemaakt.

Mocht een vaccin straks naar Nederland komen, dan bepaalt minister De Jonge op basis van een advies van de Gezondheidsraad wie als eerste in aanmerking komt voor een prik, hoe de hele vaccinatiecampagne wordt ingericht, en dus ook of mensen die een vaccin nemen, eventueel een voordeeltje te wachten staat. Het advies van de Gezondheidsraad wordt in de tweede helft van volgende week verwacht. De Jonge hoopt dan ook de vaccinatiestrategie van het kabinet te kunnen presenteren.

Het coronavaccin gloort aan de horizon. Wie krijgt dat als eerste? Wie gaat al die prikken zetten? En hebben mensen mét een vaccin straks meer bewegingsvrijheid dan anderen? Lees hieronder het antwoord op vijf prangende vragen over hét vaccin.

1. Wie mag eerst?

Dat besluit minister Hugo de Jonge, mede op basis van een advies van de Gezondheidsraad. Die raad is op dit moment nog druk met de laatste details. De Jonge hoopt het advies in de tweede helft van volgende week te krijgen, zei hij gisteren.

Dan de inhoud: ouderen en zorgpersoneel zullen in het advies op nummer één komen te staan, voorspelt Maarten Postma, hoogleraar Global Health Economics aan de Rijksuniversiteit Groningen. “Ouderen kun je verder specificeren: bijvoorbeeld eerst 80-plussers, dan 75-plussers, en zo verder. Bij zorgpersoneel kun je de medewerkers van verzorgingshuizen voorrang geven boven de rest. Daarnaast kun je kijken naar mensen onder de 60 of 65 die extra risico lopen, dat gebeurt bij de grieprik ook. Wat lastig is: je kunt niet selecteren op overgewicht, een erkende risicofactor. Dat is te stigmatiserend.”

Postma was lid van de Nederlandse Gezondheidsraad en is nu lid van de Britse evenknie ervan. “In het Verenigd Koninkrijk hebben we het advies een maand geleden al uitgebracht en dat zag eruit zoals ik net vertelde. Ik kan me niet voorstellen dat Nederland tot een ander besluit komt. Het gaat om hetzelfde virus en dezelfde vaccins.”

In ons land beginnen doelgroepen zich al te roeren: zo wil onderwijsbond Aob dat leraren voorrang krijgen. “In Engeland staan de leraren nog niet op het prioriteitenlijstje,” doet Postma vast aan verwachtingsmanagement.

2. Maakt het nog uit welk vaccin er beschikbaar komt?

Jazeker. Maandag verblijdden Pfizer en BioNTech de westerse wereld met veelbelovende tussentijdse resultaten van het coronavaccin dat zij ontwikkelen. Wat we weten: het vaccin beschermt tot nu toe in 90 procent van de gevallen tegen het coronavirus. Een ontzettend hoog percentage, veel hoger dan verwacht. Maar wat we nog niet weten: beschermt het ouderen net zo goed als jongeren? En zo nee, hoeveel minder dan?

Postma: “Misschien beschermen andere vaccins die eraan komen, van AstraZeneca of Janssen uit Leiden bijvoorbeeld, ouderen wel beter. Dat weten we nu nog niet, straks wel.” Het ene vaccin zou dus net wat meer geschikt kunnen zijn voor het zorgpersoneel, het andere voor de ouderen.

Een vaccin kan iemand beschermen tegen ernstig ziek worden, maar kan er ook voor zorgen dat mensen het coronavirus minder snel verspreiden. Hoe een vaccin op deze twee vlakken scoort, maakt ook uit bij de beslissing wie het krijgt. Een vaccin dat er vooral voor zorgt dat mensen niet zwaar ziek worden, is geschikt voor de oudere doelgroep. Een vaccin dat verspreiding voorkomt, kun je reserveren voor jongeren, die vaak veel meer sociale contacten hebben.

3. Waar kan ik mijn vaccinatie straks halen?

Ook dat is nog niet besloten. Eigenlijk zijn er twee opties: de huisartsen, die traditioneel de griep- en pneumokokkenprik voor hun rekening nemen. Of de GGD's, die de andere vaccinaties doen. “Maar een middenweg kan ook,” zegt een woordvoerder van de Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV).

Voor vaccineren bij de huisarts is wel wat te zeggen, vindt ook de Groningse hoogleraar Postma. “De doelgroep zal straks in de eerste maanden grotendeels

hetzelfde zijn als die bij griep. Bovendien is het de vraag of de GGD, die al maanden overbelast is, er ook nog eens een gigantische vaccinatiecampagne bij kan hebben.”

Ook de huisartsen hebben zo hun praktische problemen. “De campagne rond de griep- en pneumokokkenvaccinatie was heel pittig, om die praktisch uit te voeren in een 1,5 metersamenleving. Veel huisartsen hebben daar in hun praktijk niet genoeg plek voor, dus moeten ze uitwijken. Ook het feit dat voor veel vaccins twee prikken nodig zijn met een periode ertussen, betekent nogal wat extra regelwerk.”

Kortom: veel huisartsen willen wel hun bijdrage leveren, denkt de LHV, maar dan moet het praktisch wel uitvoerbaar zijn. “En, niet onbelangrijk: we willen niet dat de reguliere huisartsenzorg in het gedrang komt.”

4. Hoeveel mensen moeten gevaccineerd zijn om ons van het virus te verlossen?

“Om ons oude leven terug te krijgen, schat ik dat 80 tot 90 procent van de bevolking zich zou moeten laten vaccineren met een bijna perfect vaccin,” zegt hoogleraar Postma. Het bijna perfecte vaccin lijkt zich nu aan te dienen, dat van Pfizer. Maar om aan die 80 of 90 procent te komen en daarmee écht groepsimmunitet te bereiken, dat is nog niet zo makkelijk. Dus het leven van vroeger is nog ver weg.

Om te beginnen wordt niet verwacht dat er, als de vaccinaties starten - begin 2020 bijvoorbeeld - meteen miljoenen vaccins beschikbaar zijn. Honderdduizenden is realistischer. Minister De Jonge gaat er vanuit dat het ‘alles bij elkaar maanden en maanden’ duurt om iedereen in de juiste volgorde te vaccineren.

Een ander punt: niet iedereen is meteen geïnteresseerd in een prik. Postma: “Ik begrijp dat mensen huiverig zijn, omdat het vaccin in recordtijd is ontwikkeld. Tegelijk moet je erop vertrouwen dat de beoordelende instanties net zo streng zijn als normaal. Ik denk dat je als overheid gewoon eerlijk moet zijn en het publiek zoveel mogelijk informatie moet geven. Heel veel mensen zullen toch een vaccin willen, gezien de crisis waar we nu in zitten.”

Dat klopt: *Nieuwsuur* peilde in september dat zeven op de tien Nederlanders bereid zijn om zich te laten vaccineren tegen corona. Mocht dat uitkomen, dan kan groepsimmunitet uiteindelijk best dichtbij komen, vooral omdat de meeste mensen die al corona hebben gehad een tijdje beschermd zijn tegen het virus.

Maar dat is toekomstmuziek. Eerst zal er sprake zijn van het maandenlang opbouwen van die gezamenlijke immuniteit. Het goede nieuws: elke maand zal het daardoor wat makkelijker zijn om het reproductiegetal, de beroemde R, onder de 1 te houden, waardoor het virus zich moeilijker verspreidt. Ons oude leven, of iets dat er op lijkt, komt dus steeds een stapje dichterbij.

5. Tenslotte: hebben gevaccineerden straks voordelen ten opzichte van niet-gevaccineerden?

Minister De Jonge wilde dat dinsdag in gesprek met deze site niet uitsluiten. “U moet het zo zien dat bepaalde maatregelen wellicht langer zullen gelden voor mensen zonder vaccinatie,” zei De Jonge. “Of dat bepaalde risicogroepen inderdaad weer méér mogen omdat ze al een vaccinatie hebben gehad. Maar dat gaan we echt allemaal nog uitwerken, dat komt er nog aan.”

Niemand in Nederland is verplicht om een vaccin te nemen. Maar in de zorg zal het personeel de druk wel voelen om het te doen, omdat daar gewerkt wordt met kwetsbare patiënten of cliënten. Eerder dit jaar bleek al dat ziekenhuizen erover dachten om personeel zonder vaccin de toegang tot bepaalde afdelingen te weigeren.

Een professor van de universiteit van Oxford opperde om mensen die het vaccin nemen een geldbedrag te geven, om ze te belonen voor hun bijdrage aan de maatschappij. Een ander mogelijk ‘cadeau’ voor gevaccineerden: de vrijheid om weer op vakantie te gaan.